

ks. prof. dr hab. Jacek Hadryś
Kierownik Zakładu Teologii Systematycznej
Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu

Recenzja rozprawy doktorskiej

Maryja w życiu i przepowiadaniu biskupa Piotra Pawła Gołębiowskiego (1902-1980)

napisanej w Katedrze Mariologii
na Wydziale Teologicznym UKSW w Warszawie
w Centrum Studiów Mariologicznych „Kolbianum”
Warszawa 2022, s. 325.

Doktorant: **mgr Ryszard Gołębiowski**

Promotor: **o. dr hab. Ignacy Kosmana OFMConv**

1. Temat rozprawy

Podjęty przez Doktoranta problem sformułowany jako: *Maryja w życiu i przepowiadaniu biskupa Piotra Pawła Gołębiowskiego (1902-1980)*, wydaje się być interesujący co najmniej z kilku względów. Pierwszym z nich jest niewątpliwie ogromna rola Maryi w tajemnicy Chrystusa i Kościoła ukazana oraz potwierdzona w dokumentach Soboru Watykańskiego II, a zatem w czasie pełnienia posługi biskupiej

przez Sługę Bożego. Drugim argumentem przemawiającym za ważnością tematyki podjętej przez Autora jest polska pobożność maryjna, która podczas komunistycznych prześladowań odgrywała wielką rolę w zachowaniu chrześcijańskiej tożsamości Polaków i Polek. Trzecim argumentem wskazującym na ważność podjętego przez Doktoranta tematu jest sama postać Sługi Bożego biskupa Piotra Gołębiowskiego, zarówno jako biskupa, jak i człowieka odznaczającego się maryjną duchowością, a także wybitnego polskiego kaznodziei maryjnego XX wieku. Temat rozprawy jest konkretny i prawidłowo sformułowany.

2. Problem i cel pracy

We wstępie do pracy Doktorant napisał: „Celem pracy jest przedstawienie działalności biskupa w zakresie przepowiadania pasterskiego homiletycznego i katechetycznego z podkreśleniem aspektu mariologicznego” (s. 49). Natomiast w zakończeniu podał, że „celem prezentowanej dysertacji było ukazanie całej postaci biskupa Piotra Pawła Gołębiowskiego w aspekcie jego życia, działalności duszpasterskiej i biskupiej, sylwetki duchowej oraz maryjnego przesłania, jakie pozostawił po sobie w swoich homiliach i kazaniach, pismach (odezwach, listach pasterskich), które kierował do wiernych przy różnych okazjach: na rozpoczęcie roku duszpasterskiego i szkolnego, tygodni misyjnych i biblijnych, rekolekcji trzeźwościowych, koronacji cudownych wizerunków Matki Bożej na terenie diecezji, różnego rodzaju uroczystości jubileuszowych w parafiach, seminarium duchownym i katedrze sandomierskiej oraz przede wszystkim uroczystości milenijnych i pe-

regrynacji kopii cudownego obrazu Matki Bożej Jasnogórskiej” (s.302).

Nie da się ukryć, iż opisowe określenie w zakończeniu pracy jej problematyki jest zdecydowanie bardziej adekwatne niż to podane we wstępie. Temat i struktura pracy oraz jej treść są zgodne z tym, co Autor dysertacji określił w zakończeniu.

3. Baza źródłowa oraz metoda pracy

Baza bibliograficzna została przez Autora rozprawy krótko opisana w jej wstępie. Doktorant zaznaczył, iż korzystał z dostępnej literatury oraz archiwów parafialnych, seminaryjnych, diecezjalnych, a także z zasobów IPN-u (s. 49). Pod takim krótkim i ogólnym wyjaśnieniu kryje się blisko 700 pozycji z których Autor skorzystał, prawidłowo podzielonych i zapisanych w bibliografii na stronach 9-46. Niewątpliwie ilość literatury źródłowej oraz pomocniczej i jej odpowiedni dobór stanowią wartość dodatnią dysertacji budząc szacunek i uznanie wobec ogromu pracy Doktoranta. Szkoda jedynie, tak jak już zaznaczyłem, że opis bazy bibliograficznej jest bardzo ogólnikowy i zabrakło w nim wyjaśnienia czy istnieje literatura ważna dla zrealizowania tematu i celu pracy, ale będąca niedostępną (Autor pisze o dostępnej literaturze jakby sugerując, że istnieje także ta niedostępna).

W przedstawionej pracy zastosowano metody: w zakresie biogramu – chronologiczno-historyczną, natomiast w pozostałej części dysertacji – metodę analityczno-syntetyczną. Metody zastosowane przez Autora dysertacji są adekwatne zarówno dla zagadnienia, którego

opracowania się podjął, jak i dla pełnego wykorzystania materiałów źródłowych.

4. Struktura i wartość merytoryczna rozprawy

Rozprawę Autor podzielił na pięć rozdziałów. W pierwszym przedstawił poszerzony życiorys biskupa Gołębiowskiego, obejmujący jego wychowanie w domu, studia, powołanie do życia kapłańskiego, posługę biskupią oraz ostatni etap ziemskiego życia. W drugim nakreślił sylwetkę duchową Sługi Bożego ukazując cechy jego osobowości jako człowieka, kapłana i kaznodziei oraz duchowe przesłanie biskupiego przepowiadania. W tymże rozdziale zamieścił także fragmenty jego kazań, homilii, orędzi. W rozdziale trzecim poddał analizie teologię przepowiadania maryjnego biskupa Piotra, a zwłaszcza zagadnienia związane z Maryją i Jej posługiwaniem na ziemi i w niebie. Ukazał Maryję jako wzór Służebnicy Pańskiej i wzór życia dla wierzących w Chrystusa, a także, w osobnym punkcie, Jej związek z Eucharystią. Przedstawił również rolę Maryi jako obrony polskiego Narodu. W czwartym rozdziale Doktorant zajął się maryjnym charyzmatem w przepowiadaniu biskupa Gołębiowskiego przedstawiając wprawdzie rolę Maryi w jego nauczaniu oraz takie zagadnienia jak: zawierzenie Maryi, naśladowanie Matki Bożej w cnotach teologicznych oraz postulat odzwierciedlenia wzoru Maryi w życiu codziennym. Ostatni rozdział rozprawy dotyczy umiłowania Kościoła na wzór Maryi, Matki Kościoła. Autor poruszył w nim problem pojednania z Bogiem i ludźmi, temat wzorczości Maryi w służbie Kościołowi oraz ukazał maryjną drogę

oczyszczenia. W zakończeniu Doktorant jako owoc swoich badań dokonał podsumowania, które zwięździł wnioskami teologiczno-pastoralnymi w aspekcie maryjnym oraz sformułował w tym względzie duszpasterskie postulaty. Niewątpliwie podanie konkretnych wniosków i postulatów wynikających z przeprowadzonych badań stanowi dodatnią wartość rozprawy.

Struktura pracy jest logiczna, kompletna, Autor w pełni wywiązał się z postawionego sobie zadania. Prezentowane zagadnienia przedstawiał w szerokim kontekście wykazując się odpowiednią wiedzą i umiejętnością ich ujmowania. W przypisach szczegółowo wyjaśniał podejmowane w rozprawie konkretne sprawy oraz podawał informacje dotyczące osób, o których wspominał podczas realizowania celu pracy, co niewątpliwie także stanowi wartość dodatnią rozprawy. Dodał do niej również aneks zawierający wiele pozycji (s. 306-324). Aneks ten stanowi pozytywne dopełnienie całej pracy, szkoda jedynie, że nie został zapowiedziany i zaprezentowany w samej pracy. W przypadku publikacji rozprawy warto skorygować niektóre jej fragmenty składające się ze zbyt licznych czy długich cytatów dokonując parafrazy części z nich, a także usunąć bądź przesunąć do przypisów te informacje, które nic lub niewiele wnoszą w realizację tematu i celu rozprawy.

Zamieszczone w zakończeniu rozprawy wnioski i tezy pozwalają stwierdzić, iż Doktorant posiadał zdolność dokonywania merytorycznie prawidłowej oceny przeprowadzanych badań oraz wyciągania prawidłowych wniosków. Rozprawa stanowi dobre studium zagadnienia przedstawione w szerokim kontekście. Na uznanie zasługuje też komunikatywny język rozprawy (aczkolwiek jest bardziej popularyzator-

ski niż naukowy) i bardzo dobra znajomość techniki pisania pracy naukowej. Doktorant z dużą starannością przygotował tekst rozprawy, choć nie ustrzegł się drobnych potknięć stylistycznych czy literowych, które są na szczęście nieliczne i żadną miarą nie rzutują negatywnie na całościową ocenę pracy. Warto pamiętać, iż nikt dotąd nie zajął się w sposób naukowy i całościowy opracowaniem życia i posługi Sługi Bożego biskupa Piotra Gołębiowskiego w aspekcie maryjnym, stąd praca badawcza pana Roberta Gołębiowskiego wnosi konkretny wkład w polską teologię i może pomóc w pełniejszym rozumieniu polskiej duchowości i pobożności maryjnej XX wieku.

5. Pytania do Autora rozprawy

Byłbym wdzięczny za udzielenie odpowiedzi na następujące dwa pytania dotyczące rozprawy oraz zagadnień w niej poruszanych:

1. Na czym polega wg Sługi Bożego umiłowanie Kościoła na wzór Maryi? Proszę w kilku punktach podać odpowiedź na to pytanie.
2. Jakie wnioski z przeprowadzonych badań można wysnuć w kontekście aktualnej sytuacji Kościoła w Polsce?

Konkluzja

Rozprawę doktorską pana Ryszarda Gołębiowskiego oceniam pozytywnie. Doktorant wykazał się znajomością podjętego zagadnienia oraz umiejętnością samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Stwierdzenia tego w żaden sposób nie osłabiają przedstawione wcześniej drobne zastrzeżenia czy uwagi krytyczne, które jednak warto uwzględnić w przypadku przedstawienia dysertacji do druku.

Moim zdaniem rozprawa doktorska pana Ryszarda Gołębiowskiego odpowiada wymogom stawianym pracom doktorskim w oparciu o Ustawę z 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U z 2017 r., poz. 1789) oraz Rozporządzenie z 19 stycznia 2018 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora. Wobec powyższego wnioskuję do Rady Dyscypliny Nauki Teologiczne Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie o dopuszczenie magistra Ryszarda Gołębiowskiego do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

ks. Jacek Hodorz

Poznań, dnia 21 lipca 2022 r.

